

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» (Слов'янськ-Дніпро, Україна)

ІНСТИТУТ ЛИТОВСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ФОЛЬКЛОРУ (Вільнюс, Литва)

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ (Харків, Україна)

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (Мелітополь-Запоріжжя, Україна)

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЕДКЕМП УКРАЇНА» (Харків, Україна)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

edcamp
UKRAINE

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА УЧАСНИКІВ І УЧАСНИЦЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної
науково-практичної
конференції

4 червня 2025

Слов'янськ-Дніпро

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
(Слов'янськ-Дніпро, Україна)
ІНСТИТУТ ЛИТОВСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ФОЛЬКЛОРУ (Вільнюс, Литва)
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА
АКАДЕМІЯ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ (Харків, Україна)
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (Мелітополь-Запоріжжя, Україна)
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЕДКЕМП УКРАЇНА» (Харків, Україна)**

ЗБІРНИК ТЕЗ

***Міжнародної науково-практичної конференції
«СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА УЧАСНИКІВ І УЧАСНИЦЬ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ»***

4 червня 2025 року

**Слов'янськ–Дніпро
2025**

УДК 37.015.31:316.61:159.942

С70

Соціально-емоційна культура учасників і учасниць освітнього процесу : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (4 червня 2025 р.) / за заг. ред. Т. Євтухової. — Слов'янськ–Дніпро : ДВНЗ «ДДПУ». 2025. — 137 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Катерина
ЮР'ЄВА	– докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Владислав
ДИЧКО	– доктор біологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання, спорту та біології, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Тетяна
ЄВТУХОВА	– завідувачка кафедри природничих та мистецьких дисциплін, кандидатка педагогічних наук, доцентка, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Галина
ПШЕНІЧКІНА	– докторка гуманітарних наук (етнологія), старша наукова співробітниця Відділу фольклорного архіву Інституту литовської літератури і фольклору, доцентка Дніпровської академії музики
Вікторія
ГРИНЬКО	– докторка педагогічних наук, професорка кафедри природничих та мистецьких дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Ольга
РАССКАЗОВА	– керівниця Лабораторії соціально-емоційного навчання ГО «ЕдКемп Україна», докторка педагогічних наук, професорка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
Маргарита
ВОРОВКА	– докторка педагогічних наук, професорка кафедри освітології та педагогіки мистецтва Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Подані у збірнику матеріали виступів учасників і учасниць Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-емоційна культура учасників і учасниць освітнього процесу», яка відбулася 4 червня 2025 року в онлайн-форматі, висвітлюють концептуальні засади розробки програм та інструментів соціально-емоційного навчання і його інтеграцію в освітні програми закладів освіти України; розкривають мистецтво як ресурс психосоціального благополуччя дітей і педагогів.

Призначено для науковців/-иць, науково-педагогічних, педагогічних працівників/-иць, здобувачів/-ок вищої освіти, працівників/-иць соціальної та мистецької галузей.

За достовірність інформації, цитат, посилань на літературні джерела та вживання власних імен відповідальні автори публікацій.

Рекомендовано Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
Протокол № 10 від «30» червня 2025 р.

© Кафедра природничих та мистецьких дисциплін, 2025
©ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2025

ЗМІСТ

Напрямок 1. Концептуальні засади розробки програм та інструментів соціально-емоційного навчання

<i>Андрєєва Марія, Шатохін В'ячеслав.</i> Можливості впровадження соціально-емоційного навчання в закладах вищої освіти в умовах інклюзивного суспільства	7
<i>Волошина Оксана, Панюк Ксенія.</i> Соціально-емоційне навчання як чинник формування емоційного інтелекту майбутнього вчителя.....	11
<i>Гринько Вікторія.</i> Соціально-емоційне навчання в цифрову епоху.....	13
<i>Жулінська Ганна.</i> Соціально-емоційне навчання (SEL) як інструмент запобігання булінгу в освітньому середовищі.....	15
<i>Кожевнікова Алла, Тихонова Ольга.</i> Роль здоров'язбережувальних технологій та соціально-емоційної культури в процесі розвитку особистості учня.....	18
<i>Кожевнікова Алла.</i> Соціально-емоційна культура як ключовий компонент соціально-емоційного навчання особистості майбутнього педагога в умовах війни.....	20
<i>Краснолобова Ірина, Чернецька Юлія.</i> Соціально-емоційне навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів як інструмент протидії гендерно-зумовленому насильству.....	22
<i>Лобачова Ірина.</i> Інтеграція емоційного інтелекту в освітній процес здобувачів початкової освіти.....	24
<i>Мільчевська Ганна.</i> Педагогічні умови ефективного використання ігрового матеріалу як засобу інтелектуального розвитку дитини дошкільного віку.....	25
<i>Нетребя Марина, Хаджинова Ірина.</i> Специфіка організації медіаосвіти в закладах освіти в контексті соціально-емоційного навчання.....	28
<i>Рассказова Ольга, Елькін Олександр.</i> Дослідження TALIS 2024–2026 як інструмент розвитку освітньої політики України.....	30
<i>Рисюкова Аліна, Сіляк Олександра.</i> Соціально-емоційна компетентність вчительства як чинник освітньої мотивації учнівства початкової школи.....	33

Напрямок 2. Досвід інтеграції соціально-емоційного навчання в освітні програми закладів освіти України

<i>Башмакова Наталія.</i> Дисципліна «клас ансамблю» в контексті реалізації соціально-емоційного навчання в музичних закладах вищої освіти.....	35
<i>Бельдій Алла.</i> Роль соціально-емоційного та етичного навчання у професійній підготовці медичних сестер.....	37
<i>Білобров Оксана.</i> Соціально-емоційні навички як інструмент для ефективного формування компетентностей учнівства.....	39
<i>Бунчук Оксана, Михальчук Микола, Завгородній Микола.</i> Особистісні якості як інтегральна характеристика готовності випускника зов до майбутньої професійної діяльності.....	41
<i>Гришко Світлана, Непша Олександр.</i> Формування досвіду емоційно-ціннісного ставлення до світу через вивчення географії в умовах нової української школи.....	43
<i>Гурська Ольга, Мироненко Леонід.</i> Упровадження соціально-емоційного навчання в українських школах: виклики, досвід, перспективи.....	46
<i>Жейнов Сергій.</i> Значення проєктної діяльності у процесі навчання учнів 5–6 класів.....	49
<i>Жмуренко Ольга.</i> Соціально-емоційне навчання на уроках математики в умовах НУШ.....	51

Отже, соціально-емоційні навички є фундаментом для всебічного розвитку компетентностей учнівства, які охоплюють не лише академічні знання, а й уміння ефективно функціонувати в соціальному середовищі та управляти власною поведінкою.

Література

1. Дужик Н. О. Соціально-емоційне навчання в системі сучасних педагогічних знань. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць ДДПУ імені І. Франка*. Вип. 27. Том 2. 2020. С. 186–192.
2. Концепція Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 22.05.2025).
3. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи: навчально-методичний посібник для вчителів початкової школи. Тернопіль: Астон. 2020.
4. Супрун Г. В. Соціально-емоційне навчання як сучасна педагогічна парадигма у вищій освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2023. С. 91–95.

ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОТОВНОСТІ ВИПУСКНИКА ЗВО ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Оксана БУНЧУК, доцентка
кафедри освітології та педагогіки мистецтва
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна*

*Микола МИХАЛЬЧУК, здобувач
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна*

*Микола ЗАВГОРОДНІЙ, здобувач
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна*

Проблема конкурентоспроможності випускника виникає у момент виходу молодого спеціаліста із закладу вищої освіти до його безпосереднього включення до трудової діяльності. На ринку праці, як і на ринку споживчих товарів, діють аналогічні закони попиту та пропозиції. Закон попиту у сфері освітніх послуг проявляється у постійному підвищенні запитів роботодавців до «характеристик» випускника. У зв'язку з цим, «пропозиція має відповідати попиту», а це означає, що ЗВО повинні готувати конкурентоспроможних фахівців, які відповідатимуть вимогам ринку праці.

У процесі роботи над темою публікації нами було встановлено, що готовність випускника до майбутньої професійної діяльності є його умовою конкурентоспроможності. Готовність до майбутньої діяльності – це складна, інтегральна характеристика, що містить певний набір компетентностей, особистісних якостей та ціннісних орієнтацій щодо майбутньої професійної діяльності. Коротко

розглянемо, якими особистісними якостями має володіти конкурентоспроможний фахівець.

Людина в процесі соціалізації набуває особистісних якостей, які на момент народження індивіда відсутні. До особистісних якостей не належать ті якості, які не пов'язані з життям людини в суспільстві та які обумовлені самою природою. Таким чином, особистісні якості – це набуті людиною особливості, що мають зовнішній вираз у стійкому способі поведінки людини та які властиві людині в різних ситуаціях. Одні люди можуть змінюватися протягом життя, особливо під впливом різних факторів, інші зазнають менших змін. Серед педагогів та психологів поширена думка, що багато особистісних якостей формуються в перші роки життя людини, а в подальшому вони лише коригуються. Особистісні якості впливають на всі аспекти життя людини, у тому числі, на ефективність професійної діяльності. Система вищої педагогічної освіти має орієнтуватися на соціальне замовлення та забезпечувати розвиток необхідних суспільству якостей під час освітнього процесу.

Різні дослідники виділяють різні особистісні якості, які, на їхню думку, необхідні сучасному конкурентоспроможному фахівцю. Наприклад, С. Стріхою проведено дослідження значущих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів. Не зважаючи на те, що вибірку дослідження склали майбутні працівники пенітенціарних установ, визначені важливі особистісні характеристики, на нашу думку, носять універсальний характер та будуть актуальними для дипломованих фахівців багатьох сфер зайнятості. Серед індивідуально-психологічних властивостей майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ, що сприяють їхньому професійному саморозвитку, шляхом застосування методу ранжування дослідницею було виділено такі: емоційно-вольова стійкість, високий рівень інтелекту, самоконтроль поведінки, наполегливість у досягненні мети [2, с. 93]. Інші дослідники особливу увагу приділяли мотиваційній сфері майбутніх фахівців та розглядали її як базову складову психологічної готовності до професійної діяльності та здійснення професійної кар'єри (О. Сафін, С. Діхтяренко, О. Столярова, Т. Рабодзей, Т. Філатова) [1, с. 91]. Наприклад, нам імпонує думка, що критеріями оцінки конкурентоспроможної особистості виступають такі якості, як здатність до саморозвитку, самооцінки, комунікативність, здатність до творчої та інноваційної діяльності. Є думка, що до якостей, які визначають конкурентоспроможного фахівця, відносяться: професійна зацікавленість, творчий підхід до професійної діяльності, здатність до саморозвитку, рефлексія, професійна комунікабельність, організаторські здібності, професійне честолюбство. Можна також виділити такі значущі особисті якості для майбутнього педагогічного працівника як відповідальність, вміння приймати інших, прагнення досягнень, креативність, рефлексія, здатність вести за собою, результативність, вміння працювати в команді, здатність до прийняття рішень, доводити справу до результату, подивитися на проблему сторони, висловлювати свої думки, вміння слухати інших, об'єктивна самооцінка.

Спираючись на думку науковців Мороз Л., Діхтяренко С. та проведене ними дослідження (яке мало насамперед пілотажний характер та передбачало активне використання методу експертних оцінок та було спрямовано на визначення найбільш значущих особистісних детермінант готовності майбутніх психологів до реалізації професійної кар'єри) можна дістатися таких висновків. Виявлені особистісні детермінанти в переважній більшості носять універсальний характер та мало залежать від гендерної складової. Незначні відмінності між ієрархіями особистісних рис чоловіків та жінок, які здобуваються психологічну освіту, підпорядковуються

компенсаторному принципу. Найбільш затребуваними з точки зору готовності до здійснення професійної кар'єри є такі особистісні якості як аналітичні здібності, емпатія, мотивація досягнення, розкутість у спілкуванні, загальна та професійна ерудованість [1, с. 96].

У результаті проведеного дослідження, а також спираючись на власний досвід роботи з випускниками, щорічного анкетування здобувачів вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та стейкхолдерів, слід відзначити, що всі ті якості, які роботодавці цінують у молодих спеціалістах, та про які ми згадували вище, здебільшого присутні у здобувачів, але не всі ще усвідомлюють перспективу свого майбутнього професійного розвитку та готові психологічно до здійснення педагогічної діяльності.

Література

1. Мороз Л., Діхтяренко С. Особистісні детермінанти готовності студентів-психологів до здійснення професійної кар'єри. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. 67 (3), С. 89–98. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-67-3-89-98> (дата звернення: 29.04.2025).
2. Стріха С. Визначення важливих індивідуально-психологічних рис майбутніх офіцерів-психологів пенітенціарних установ України. *Вісник Національного університету оборони України*. 2018. № 1 (49). С. 89–94.

ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*Світлана ГРИШКО, доцентка
кафедри географії та туризму
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна*

*Олександр НЕПША, старший викладач
кафедри географії та туризму
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна*

Концепція Нової української школи (НУШ) змінює підхід до освіти. Тепер мета не лише в тому, щоб учні отримували знання, а й у тому, щоб вони вміли застосовувати ці знання в житті. НУШ прагне випустити цілісних, усебічно розвинених особистостей, здатних до критичного мислення.

Вивчення географії в Новій українській школі (НУШ) вимагає переосмислення підходів до викладання цього предмета. Шкільна географія тепер має розвивати в учнів здатність до комплексного аналізу, моделювання та прогнозування природних і соціально-політичних явищ на різних рівнях: локальному, регіональному та глобальному.

У зв'язку з цим, надзвичайно важливо структурувати зміст навчання та шукати ефективні методи викладання, які б відповідали віковим особливостям сучасних учнів і відповідали концептуальним вимогам НУШ.